IJTIMOIY TARMOQLAR YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI

Valiyeva Adiba Alisherovna
Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix fakulteti "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" yo'nalishi 2-bosqich talabasi
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23489870

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ma'naviy olami, dunyoqarashi va xulq-atvoriga ko'rsatayotgan ijobiy hamda salbiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Globallashuv davrida axborot xurujlaridan yoshlarni himoya qilish, ularda mafkuraviy immunitetni shakllantirish va ijtimoiy tarmoqlardan maqsadli foydalanish madaniyatini yuksaltirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy tarmoq, yoshlar ongi, ma'naviy tahdid, axborot xavfsizligi, mafkuraviy immunitet, virtual muloqot, milliy g'oya, tarbiya.

Аннотация: В данной статье анализируется положительное и отрицательное влияние социальных сетей на духовный мир, мировоззрение и поведение молодежи сегодня. Освещаются вопросы защиты молодежи от информационных атак в эпоху глобализации, формирования у них идеологического иммунитета и повышения культуры целевого использования социальных сетей.

Ключевые слова: Социальная сеть, сознание молодежи, духовная угроза, информационная безопасность, идеологический иммунитет, виртуальное общение, национальная идея, воспитание.

Abstract: This article analyzes the positive and negative impacts of social networks on the spiritual world, worldview, and behavior of young people today. It highlights the issues of protecting youth from information attacks in the era of globalization, forming ideological immunity in them, and enhancing the culture of targeted use of social networks.

Keywords: Social network, youth consciousness, spiritual threat, information security, ideological immunity, virtual communication, national idea, education/upbringing.

Bugungi globallashuv sharoitida ijtimoiy tarmoqlar nafaqat muloqot vositasi, balki, yoshlar dunyoqarashini shakllantiruvchi asosiy omillardan biriga aylandi. Biroq, virtual olam orqali kirib kelayotgan turli yot g'oyalar va ma'naviy tahdidlar yoshlar ongini zaharlashga harakat qilmoqda. Shunday ekan, o'sib kelayotgan avlodda axborotni saralash ko'nikmasini, ya'ni kuchli mafkuraviy immunitetni shakllantirish davr talabidir.Axborot xavfsizligini ta'minlash faqat texnik cheklovlar bilan emas, balki yoshlarning virtual madaniyatini yuksaltirish orqali amalga oshirilishi lozim. Agar biz yoshlarda ijtimoiy tarmoqlardan maqsadli va foydali yo'llarda foydalanish ko'nikmasini rivojlantirsak, ularni turli mafkuraviy xurujlardan himoya qilgan bo'lamiz. Zero, milliy g'oya va ma'naviyatimizga sodiq yoshlar har qanday tashqi ta'sirga qarshi tura oladigan mustahkam irodaga ega bo'ladilar. Hozirgi raqamli dunyoda yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi shunchaki muloqot vositasi emas, balki ularning dunyoqarashi va qadriyat tizimini shakllantiruvchi asosiy omildir.Tadqiqotlarga ko'ra, zamonaviy o'smirlar kuniga o'rtacha 4-6 soat vaqtini internet makonida o'tkazmoqda. Bu ko'rsatkich tarmoq orqali uzatilayotgan har qanday axborot yoshlar ongiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Axborot

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

oqimi cheksiz bo‘lgan bunday muhitda yoshlarda feyk (yolg‘on) xabarlarni haqiqatdan ajratish, destruktiv g‘oyalarga qarshi tura olish qobiliyatini yuksaltirish hayotiy zaruriyatdir.Shu sababli, virtual muloqot jarayonida milliy o‘zlikni anglash va milliy g‘oya tamoyillariga tayanib ish tutish muhim ahamiyat kasb etadi. Ijtimoiy tarmoqlardan to‘g‘ri foydalanish madaniyati shakllangan yoshlar axborot xurujlariga chalinmaydi, aksincha, tarmoq imkoniyatlaridan ta’lim olish, ilm-fan yutuqlarini o‘rganish va shaxsiy rivojlanish yo‘lida unumli foydalana oladi. Bu esa jamiyatda sog‘lom ma’naviy muhit barqarorligini va davlatning axborot xavfsizligini ta’minlashga xizmat qiladi. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta’sirini tahlil qilar ekanmiz, uni ikki yoqlama jarayon sifatida ko‘rishimiz lozim. Bir tomondan, internet – bu cheksiz bilim manbai, muloqot va o‘zini namoyon qilish maydoni. Ikkinchi tomondan esa, nazorat qilinmaydigan axborot oqimi yoshlarning ma’naviy immunitetini susaytiruvchi omilga aylanmoqda.Mashhur faylasuf Marshall Maklyuen aytganidek: "Biz vositalarni shakllantiramiz, keyin esa vositalar bizni shakllantiradi". Bugun ijtimoiy tarmoqlar aynan mana shu vazifani bajarmoqda. Yoshlar virtual dunyoda o‘zlariga “qahramon” yoki “ideal”qidirish jarayonida ko‘pincha milliy qadriyatlarga yot bo‘lgan, yuzaki va iste’molchilik kayfiyatidagi dunyoqarashni o‘zlashtirib qo‘ymoqdalar.

Ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta’siri va ma’naviy tahdidlar:

1. Virtual qaramlik (internet-addiksiya): Yoshlarning real hayotdan uzilib, vaqtini behuda o‘tkazishi, ruhiy zo‘riqish va depressiyaga tushishi.
2. Mafkuraviy xurujlar: Ekstremistik, buzg‘unchi va axloqsiz g‘oyalarning “kiberhujum” ko‘rinishida tarqalishi. Bu borada yoshlarimizni ogohlantirib, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganlaridek: “G‘oya o‘rnini g‘oya, mafkura o‘rnini mafkura, jaholat o‘rnini ma’rifat egallaydigan bu davrda... biz o‘z ma’naviy olamimizni asrab-avaylashimiz shart"”
3. Kiberbulling: Ijtimoiy tarmoqlarda shaxsiyatga tegish, ruhiy tazyiq o‘tkazish holatlari yoshlarning ijtimoiy moslashuviga to‘sqinlik qiladi.

Ijtimoiy tarmoqlarning ijobiy ta’siri va imkoniyatlari.To‘g‘ri maqsad bilan foydalanilganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi:

1. Bilim olish imkoniyati: Onlayn kurslar, elektron kutubxonalar va ilmiy guruhlar orqali yoshlar o‘z ustida ishlaydi.
2. Ijtimoiy faollik: Yoshlar ijtimoiy tarmoqlar orqali xayriya aksiyalari, ekologik loyihalar va vatanparvarlik tashabbuslarini ilgari surmoqda.
3. Dunyoqarashning kengayishi: Turli madaniyatlar va yangi texnologiyalar bilan tanishish imkoni.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar uchun ham do‘st, ham dushman bo‘lishi mumkin. Yoshlarni ijtimoiy tarmoqlardan butunlay uzib qo‘yish imkonsiz va buni zamon talabi ham oqlamaydi.Bu vositadan qanday foydalanish – yoshlarning bilim darajasi, tarbiyasi va mafkuraviy immunitetiga bog‘liq. Maqsadimiz – yoshlarni tarmoqdan uzish emas, balki ularni raqamli dunyoda "o‘zimizning milliy qadriyatlarimiz" bilan yashashga va ijod qilishga o‘rgatishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maklyuen, M. Media tushunchasi: insonning tashqi kengayishi = Understanding Media: The Extensions of Man. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2019. – 320 b.Mirziyoyev,
2. Umarov, B. Axborot xurujlari va yoshlar ongi: ijtimoiy-psixologik tahlil. – Toshkent: “Akademiya”, 2021. – 210 b.
3. Sultonov, Q. Raqamli dunyoda virtual muloqot madaniyati va milliy o‘zlikni anglash masalalari // "Jamiyat va boshqaruv" jurnali. – Toshkent, 2023. – № 3. – B. 45–52.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.